
TAMPERE NÄSIJÄRVI KAASUPUTKIHANKE
Arkeologinen vedenalaisinventointi
Inventointiraportti

Kerimäellä 27.01.2014

Eveliina Salo
Maija Huttunen
Ville Peltokorpi
Pintafilmi Oy

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	3
2. Arkisto- ja rekisteritiedot.....	4
3. Yleiskartta.....	4
4. Tutkimusalue ja luonnonympäristö.....	5
5. Näsijärven käyttöhistoriaa.....	5
6. Tutkimushistoria.....	6
7. Viistokaikuluotausaineisto.....	6
8. Kohteet.....	6
9. Yhteenveto ja jatkotoimenpiteet.....	18

Lähteet

Painetut lähteet

Painamattomat lähteet

Elektroniset lähteet

Kannen kuva: Kohde 3, styyrpuurin puoleista kylkeä.

1. Johdanto

Neste Jacobs Oy suunnittelee Gasum Oy:n toimeksiannosta vedenalaista kaasuputkilinjaa Tampereen Näsijärveen Onkiniemen ja Naistenlahden väliselle alueelle. Alueen vedenalaisia muinaisjäännöksiä ei tunneta riittäväällä tarkkuudella, joten muinaismuistolain (295/1963) 13 §:ään perustuen suoritetaan arkeologinen vedenalaisinventointi alueen muinaisjäännösten turvaamiseksi. Tutkimuksen rahoittaa Tampereen kaupunki muinaismuistolain 15 §:n perusteella.

Viistokaikuluotauksen suoritti MeriTaito Oy 29.10.2013. Viistokaikuluotausaineiston arkeologisen tulkinnan sekä löydettyjen kohteiden tarkastukset suoritti Pintafilmi Oy. Tarkastukset tehtiin 5.-9.1.2014 välisenä aikana jolloin järvi oli vielä sula. Tutkimuksen eri vaiheiden tuloksista koostettiin tämä inventointiraportti. Inventointiraportista vastaa FM meriarkeologi Eveliina Salo. Lisätietoja: eveliina.salo@pintafilmi.com tai 044 326 7097.

Kerimäellä 27.01.2014

Eveliina Salo

2. Arkisto- ja rekisteritiedot

Tutkimuksen laatu:	Arkeologinen vedenalaisinventointi
Tutkimuksen syy:	Maa- ja vesialueen käyttö, rakennushankkeen suunnittelu
Kunta:	Tampere
Peruskartta:	TM35 lehtijako M4212G1 ja M4212E3
Tutkittavan alueen laajuus:	Noin 3000 m x 120 m
Tutkimuslaitos:	Pintafilmi Oy
Tutkimuksen johtaja:	FM Eveliina Salo
Tutkimusryhmän muut jäsenet:	FM Maija Huttunen ja Oik. kand. Ville Peltokorpi
Tutkimuksen rahoittaja:	Tampereen kaupunki
Viistokaikuluotausaineisto:	MeriTaito Oy 29.10.2013
Tulkintaraportti:	Pintafilmi Oy 11.12.2013
Kohteiden tarkastukset:	Pintafilmi Oy 5.-9.1.2014
Inventointiraportti:	Pintafilmi Oy 27.1.2014
Alkuperäinen raportti:	Neste Jacobs Oy ja Gasum Oy
Kopio raportista:	Pintafilmi Oy, Tampereen kaupunki, MeriTaito Oy, A-Insinöörit Suunnittelu Oy ja Museoviraston arkisto

3. Yleiskartta

Kartta 1. Mosaiikkikuva viistokaikuluodatusta alueesta. Karttapohja ©MTK Suomi v2.0.

4. Tutkimusalue ja luonnonympäristö

Tutkimusalue sijaitsee Näsijärven eteläpäässä, Onkiniemi-Särkänniemi-Ranta-Tampella-Naistenlahti välisellä alueella. Viistokaikuluodatusalueen laajuus on noin 3 km x 120 m. Alueen rantoja on aikojen saatossa täytetty ja muokattu Ranta-Tampellan ja Naistenlahden alueella¹. Särkänniemestä länteen, aina Santalahden satamaan asti, rantaviiva on vaihtelevasti pengerretty. Pohjanlaatu vaihtelee mutaisesta kivikkoiseen ja kallioon. Veden syvyys vaihtelee alueella noin 5-30 metrin välillä. Tutkimusalue sijaitsee Tammerkosken suun edustalla, joten vesialueella esiintyy huomattaviakin virtauksia.

5. Näsijärven käyttöhistoriaa

Näsijärvellä on ollut erittäin vilkasta vesiliikennettä 1800-luvulta lähtien. Yksi huomattava vesistön käyttötapa on ollut tukinuitto, joka näkyy tutkimusalueelle uponneita tukkeina. Tutkimusalueesta länteen on sijainnut Näsijärven ja Pyhäjärven yhdistävä uittotunneli, joka valmistui vuonna 1930. Näsijärveä pitkin on kuljetettu tavaraa ja puuta hinaajien vetämin proomuin. 1920-luku on ollut vilkkainta aikaa rekisteröityjen alusten lukumäärän perusteella. Naistenlahden alue on ollut tärkeä satamapaikka rautatieyhteyksin ja siten teollisuuden elinehto.²

1800-luvun loppuvuosikymmenille asti Näsijärvellä kuljetettiin tavaraa ja ihmisiä purjeveneiden lisäksi pitkillä 10-12 -hankaisilla soutuveneillä. Lotjilla ja proomuilla sen sijaan kuljetettiin suuria lasteja huonojen kulkuyhteyksien taakse ja sieltä pois. Vuonna 1891 perustettu Vahannan tiilitehdas Näsijärven länsirannalla käytti proomuja tärkeimpinä kuljetusvälineinään. Päärahdin lotjille ja proomuille kuitenkin muodosti halkojen kuljetusvälineeksi Tampereelle, joka ennen toista maailmansotaa muodosti kaupungille pääpolttoaineen sekä lämmitykseen että höyrykoneiden energianlähteeksi. Tervahöyryt olivat usein lotjan tai käytetyn laivan runkoon rakennettuja, omalla koneella varustettuja aluksia, mutta niiden käyttötarkoitus ja lasti olivat samantyyppiset kuin lotjilla.³ 1840-luvulla ilmestyivät ensimmäiset kaksimastoiset halkojaalat, joilla kuljetettiin polttopuuta kaupungin tehtaisiin ja lämmitystarpeeksi.⁴

Kehityksen huippuaikana, ennen taantumaa 1860-luvulla Näsijärvellä liikennöi säännöllisesti kolme matkustaja-alusta: Ahti, Storfurst Wladimir ja Prinsessa Dagmar.⁵ Samantyyppisiä höyrylaivoja käytettiin myös kuljettamaan Näsijärven rantojen maatiloilta markkinoille pilaantuvia tuotteita kuten lihaa ja maitoa.⁶

Vuoden 1934 arkistotiedoista selviää, että Näsijärvellä on tuolloin ollut kuljetuskäytössä kymmeniä proomuja ja satoja lotjia. Mustalahden satama oli merkittävin satama- ja markkinapaikka Näsijärven rannalla. Halkoyhtiöillä oli varastot lahden rannalla ja sinne tuotiin puutavaraa tervahöyryillä ja lotjilla.⁷

¹ Asemakaavan muutoksen selostus, Tampereen kaupunki 2011, 14-15.

² <http://www15.uta.fi/koskivoimaa/liikkuminen/1918-40/vesitav.htm>. Sivustolla vierailtu 12.12.2013.

³ Jokinen 2010, 51-53; 141-142; 182;184-186.

⁴ Rasila 1984, 373.

⁵ Rasila 1984, 379.

⁶ Jutinkala 1979, 84.

⁷ Tampere-Seura (kust.) 1968, 70-71; 114.

Laivanrakentamisesta Tampereella mainittakoon sen verran, että Vahantaniemessä valmistettiin proomuja Näsi Oy:n laivatelakalla vuoteen 1940 asti. Höyrylaivoja valmistettiin Sommers af Hallström & Waldensin konepajalla. Näsijärven ensimmäisen höyryaluksen rakennutti G.A.Wasastjerna Tammerkosken konepajallaan vuonna 1859. Aluksen nimi oli Ahti.⁸

Näsijärven haaksirikoista kerrotaan, että 34 aluksen sijainnit olisivat tunnettuja. Esimerkiksi Mustassalahdessa kerrotaan lepäävän monien jaalojen jäänteet. Santalahdessa uittotunnelin suulla on hinaajan runko ja Vahantalahdessa muutamien lotjien osia. Ruumisarkkustassa Uskalinlahteen vuonna 1913 uponnut Koitto ei ole vielä paljastanut sijaintiaan tutkijoille.⁹

6. Tutkimushistoria

Ranta-Tampellan alueella suoritettiin arkeologinen vedenalaisinventointi vuonna 2011 Museoviraston Arkeologisten kenttäpalveluiden toimesta. Silloin tutkimuksessa havaittiin järven pohjassa jäänteitä Naistenlahden ja Tampellan välisestä höyryjohto- ja riippusillasta. Lisäksi ratasillan edustalla todettiin ilmeisesti väylämerkin perustus (mj.tunnus 1000022137), joka esiintyy kuvälähteissä jo vuonna 1895.¹⁰

Tutkimusalueita lähellä sijaitsevista vedenalaiskohteista Mustalahdessa on tutkittu Mustalahti 3 -nimistä (mj.tunnus 2454) kohdetta Museoviraston toimesta vuonna 2004. Hylky on mahdollisesti siipiratasalus Ahdin riisuttu runko.

7. Viistokaikuluotausaineisto

MeriTaito Oy suoritti viistokaikuluotauksen 29.10.2013. Materiaali kattaa tutkittavan alueen hyvin. Ajojat on tehty 400 kHz taajuudella. Aineistossa on jonkin verran häiriötä ja vääristymiä, mikä todennäköisesti johtuu ajojen teknisestä toteutuksesta ja alueen suurista syvyysvaihteluista. Aineiston resoluutio on kohtuullinen ja sen käytettävyyttä arkeologiseen tutkimukseen on hyvä. Viistokaikuluotaus tulkittiin arkeologisesta näkökulmasta Pintafilmi Oy:n toimesta. Raportti ”Tampere Näsijärvi kaasuputkihanke, Viistokaikuluotausmateriaalin arkeologinen tulkinta” valmistui 11.12.2013.

8. Kohteet

Viistokaikuluotausmateriaalista havaittiin 11 mielenkiintoista anomaliaa. Nämä kohteet ja lisäksi Arkeologisten kenttäpalveluiden vuonna 2011 tekemässä inventoinnissa ilmenneet kaksi anomaliaa tarkastettiin. Koordinaatit on ilmoitettu järjestelmässä WGS-84. Koordinaattipiste on otettu kohteen keskipisteestä. Koordinaattien tarkkuus on +/- 5 metriä.

⁸ Jokinen 2010, 89;147;158.

⁹ Jokinen 2010, 235-236.

¹⁰ Salo, 2011.

Kohde 1.

Kuvaus: Perustusten jäänteet

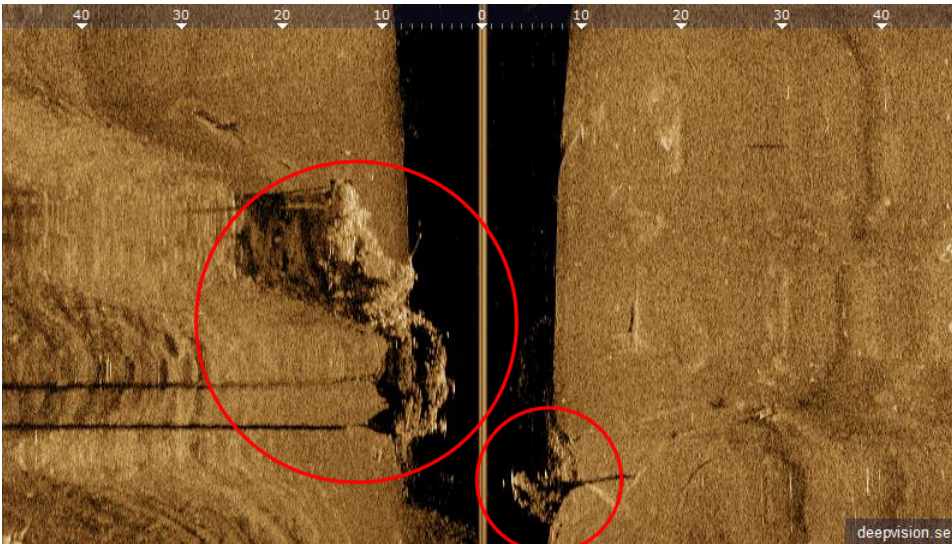
Koordinaatit: N 61°30.579, E 23°46.036

Mitat: 41 m x 12 m

Syvyys: 9,5 m

Tarkastus: Tarkastettu drop-videokameralla ja todettu, että paikalla sijaitsee uponnut aallonmurtaja tai laituri. Havaittiin toisiinsa rautakettingillä kiinnitettyjä autonrenkaita ja ilmeisesti betonisia elementtejä.

Huomioitavaa: Hylt.net –sivustolla kerrotaan Naistenlahden pohjoisemman aallonmurtajan molemmin puolin sijaitsevan yhteensä kuusi hylkyä. Tämän tutkimuksen materiaalissa näitä hylkyjä ei todettu, eivätkä ne osu laskettavan kaasuputkilinjan kohdalle kuten mahdollisten hylkyjen lähellä sijaitseva uponnut aallonmurtaja/laituri. On kuitenkin syytä huomioida mahdollisten hylkyjen olemassaolo, jos alueella tehdään ruoppauksia aallonmurtajan läheisyydessä.

Kuva 1. Kohde 1.

Kuva 2. Autonrenkaita kettingillä toisiinsa kiinnitettynä.

Kohde 2.

Kuvaus: Iso ja terävä varjo

Koordinaatit: N 61°30.504, E 23°45.625

Mitat: 15 m x 4,5 m

Syvyys: 16-18 m

Tarkastus: Kohde on luonnollinen pohjanmuoto, harjanne joka syvyysvaihtelun vuoksi antaa terävän varjon. Tarkastettu viistokaikuluotaamalla laajalta alueelta.

Kuva 3. Kohde 2.

Kohde 3.

Kuvaus: Puinen hylky

Koordinaatit: N 61°30.472, E 23°44.699

Mitat: noin 18 m x 4,5 – 5,5 m

Syvyys: 19-20 m

Tarkastus: Hylky makaa köyllään karkeasti itä-länsi –suunnassa Särkänniemen edustalla. Hylky on poijutettu todennäköisesti urheilusukeltajien toimesta. Hylyn kohdalta nousi pintaan toinenkin vapaana kelluva köysi. Toinen köysistä oli kiinnitettynä hylyn kylkilautoihin. Hyllyssä on kiinni verkkojen riekaleita.

Hylyn pohja on ehjä, mutta kyljet ovat revenneet irti ja makaavat pitkin pohjaa. Alus on tasasaumainen. Keula on tylppä, perän linja on terävämpi ja hyvin pysty. Keula- ja perästeemit ovat paikoillaan ja ne molemmat on vahvistettu sisäpuolelta pystyrakenteilla. Perää ja keulaa kohti kaaritus tihenee niin, että kylkien yksittäisten kaarien jälkeen seuraa parikaaria ja keulassa ja perässä kylkikaaria on vierekkäin ainakin kuusi kappaletta. Aluksessa on käytetty rauta- ja puutappeja sekä rautanauloja.

Mitään esineistöä, moottoria tai takilointia hyllyssä ei todettu. Hylyn keskilinjan etupuolella sijaitsee mastonkenkä. Perässä on rautainen peräsimen paikka, mutta itse peräsini on poissa. Kylkikaaret ovat suorakulmaisia, noin 20 x 10 cm kokoisia. Pohjan kaaret ja suurimmat kylkikaaret ovat noin 20 x 20 cm kokoisia. Ulko- ja sisälaudoitus lautojen leveys on noin 20-25 cm. Hyllystä otettiin still-kuvia.

Vaikuttaa siltä, että hylky on riisuttu ja upotettu sijoilleen. Todennäköisesti kyseessä on käytöstä poistettu proomu tai lotja. Aluksen muoto sopii kuvaukseen yksimastoisesta lotjasta.¹¹ Jäljellä on käytännössä pohjarakenteet, mutta suurella todennäköisyydellä kyse on kattamattomasta kuljetusaluksesta. Hylky on osittain sedimenttiin vajonnut. Verrattuna kohteeseen 4, tämä hylky vaikuttaa vanhemmalta huonomman kuntosaa puolesta. Hyllyn muinaisjäännösstatuksen selvittäminen on erittäin vaikeaa, koska sen uppoamisajankohtaa on lähes mahdoton selvittää.

Kuva 4. Kohde 3.

Kuva 5. Hyllyn keulaosa. Keulasteevi osoittaa kohti kuvan vasenta yläkulmaa.

¹¹ www.meriarkeologinenseura.fi/alustyypit.html. Sivustolla vierailtu 23.1.2014.

Kuva 6. Hyllyn styyrpuurin puoleista kylkeä ja poijunarun kiinnityskohta.

Kuva 7. Hyllyn perä ja peräsimen kiinnityskohta.

Kohde 4.

Kuvaus: Ilmeisesti hylky Särkänniemi 1 (mj.tunnus 2133)

Koordinaatit: N 61°30.477, E 23°44.732

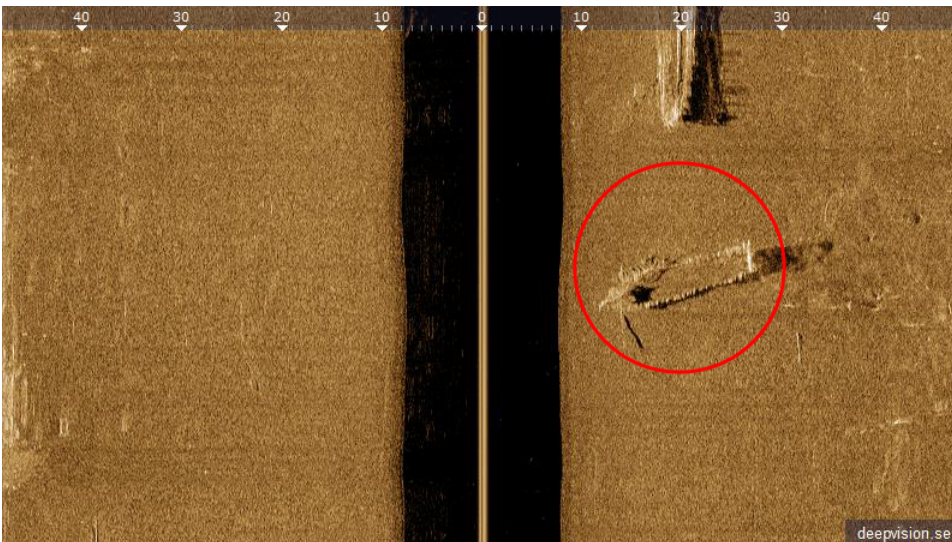
Mitat: 16 x 4,5 m

Syvyys: 19 m

Tarkastus: Hylky sijaitsee noin 25 metriä itään kohteesta 3. Se makaa kölillään pohjassa Särkänniemen edustalla suunnilleen pohjois-etelä –suunnassa. Hylystä nousee väliveteen kellumaan narua, mahdollisesti välivesipoiju. Lisäksi hyllyssä kulkee erilaisia naruja ja köysiä, mahdollisesti sukeltajien ohjaukkoysiä, ja siihen on takertunut verkon kappaleita.

Hylky on ehjempi kuin edellä mainittu kohde 3. Sen laidat ovat parempikuntoiset ja pystyssä. Alus on tasaperäinen ja keula terävämpi kuin kohteessa 3. Alus on tasasaumainen ja siinä on ainakin rautatappeja. Kaaret ovat paksumpia kuin kohteessa 3, noin 22 x 22 cm. Kaaret esiintyvät pääasiallisesti pareittain, mutta aluksessa on myös vahvistettuja kohtia, joissa on useampia vierekkäisiä kaaria. Alus vaikuttaa siis hyvin tukevarakenteiselta. Toisen kyljen päällä on mahdollisesti masto kenollaan. Tämäkin hylky on avoin, mahdollisesti keulassa on ollut kansirakenteita. Alus vaikuttaa kuntonsa puolesta nuoremmalta kuin kohde 3, mutta muuten hylkyt ovat melko samantyyppiset, todennäköisesti lastinkuljetukseen tarkoitettuja. Kohteesta on videokuvaa.

Vaikuttaa siltä, että hylky on riisuttu ja upotettu sijoilleen. Todennäköisesti kyseessä on käytöstä poistettu proomu tai lotja. Hylky on enemmän proomun tyyppinen, kuin lotja. Kohteen paremman kunnan ja alustyyppin vuoksi arvellaan, että tämä hylky on muinaisjäännösrekisterissä kohde Särkänniemi 1. Hyllyn muinaisjäännösstatuksen selvittäminen on erittäin vaikeaa, koska sen uppoamisajankohtaa on lähes mahdoton selvittää.

Kuva 8. Kohde 4, jonka yläpuolella näkyy kohde 3.

Kuva 9. Kylkikaaritusta ja sisälaudoitusta.

Kuva 10. Kylkikaaritusta ja sisä- ja ulkolaudoitusta sekä mahdollisesti riveystä laudoituksen ja kaaren välissä.

Kohde 5.

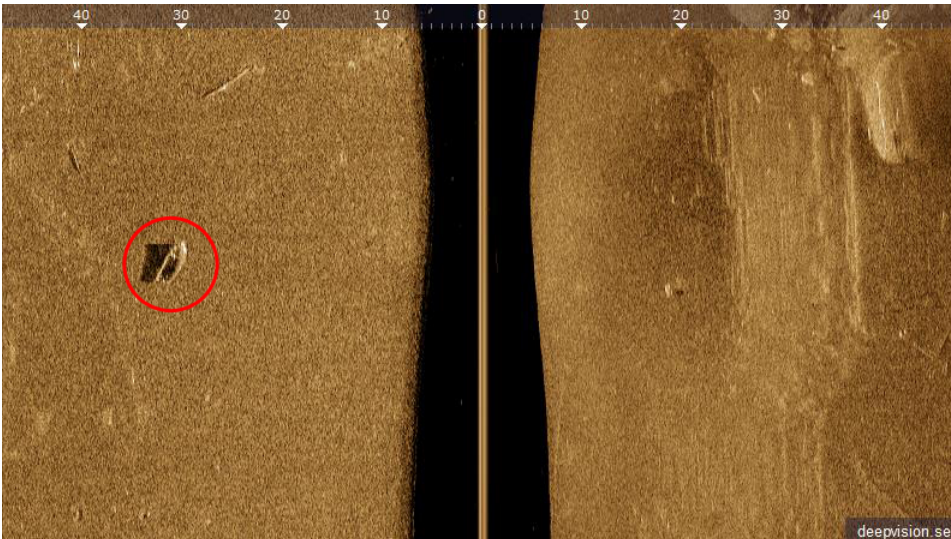
Kuvaus: Tasaperäinen vene

Koordinaatit: N 61°30.464, E 23°44.795

Mitat: 4,5 m x 1,8 m

Syvyys: 28 m

Tarkastus: Kohde on tasaperäinen perämoottorivene.

Kuva 11. Kohde 5.

Kohde 6.

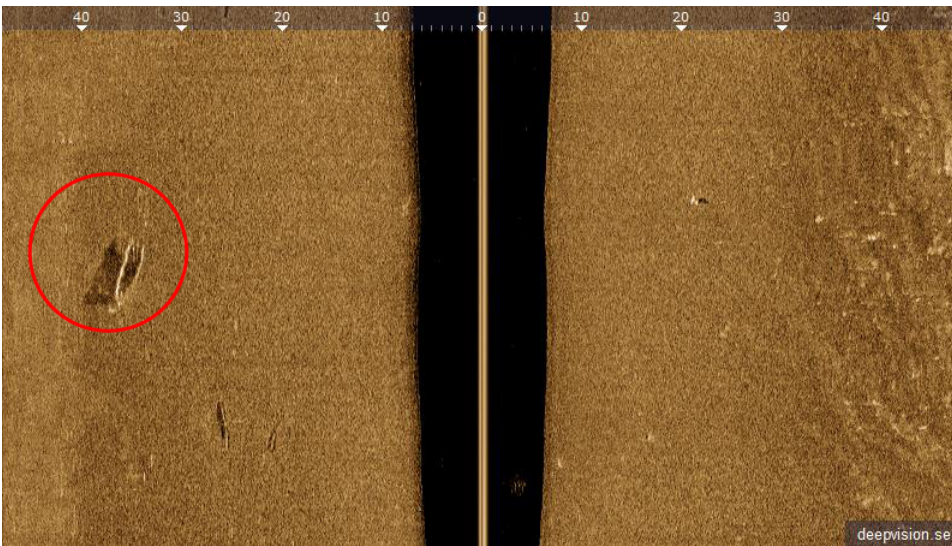
Kuvaus: Vene

Koordinaatit: N 61°30.461, E 23°44.772

Mitat: 4,0 m x 1,5 m

Syvyys: 19 m

Tarkastus: Hylky on puinen limisaumainen soutuvene. Vene on hyväkuntoinen, mutta ollut uponneena selvästi vähintään muutamia kymmeniä vuosia. Kaaret ja laudoitus on kupariniitein toisiinsa niitattu. Vene on tasaperäinen ja siinä on iso peräpeili. Vene on mahdollisesti ollut punaiseksi maalattu. Muotokieleltään vene on laivaveneen kaltainen ja sen sisäpuolella on irtonaisia penkkejä tai laipiontapaisia. Köli on vahvistettu ainakin keulasta raudalla. Rauta on krustittunut. Veneeseen on takertunut kalastusverkkoa. Veneen sisällä on kivi. Veneessä tai sen lähistöllä ei näy muuta irtaimistoa tai airoja. Kohteesta on videokuvaa.

Kuva 12. Kohde 6.

Kuva 13. Veneen keula ja kylkeä. Pohjalla makaa irtonaisia lautoja.

Kohde 7.

Kuvaus: Puinen putkilinja ja hirsiarokku

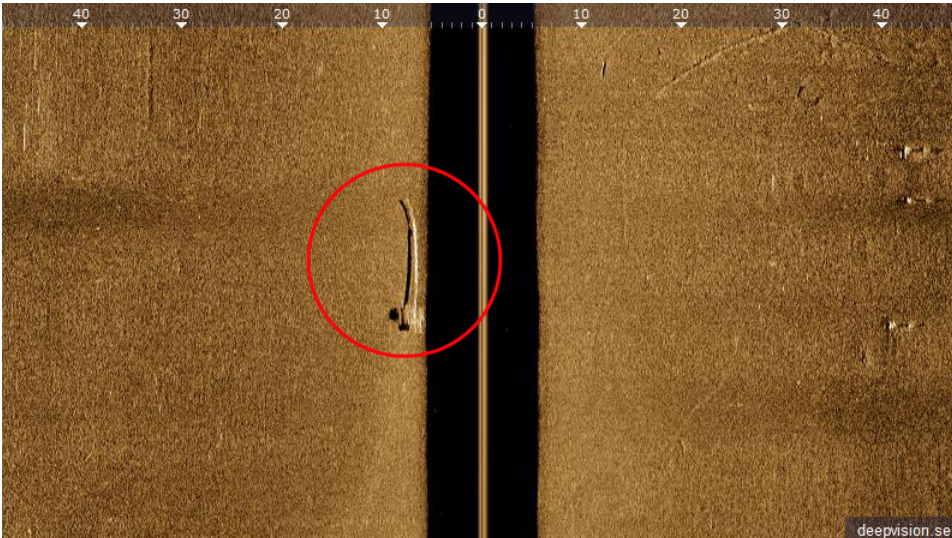
Koordinaatit: N 61°30.352, E 23°43.896 (koordinaatti hirsiarokun kohdalta)

Mitat: putkilinja 17,5 m pitkä ja hirsiarokku 2,5 m x 3,5 m

Syvyys: 11 m

Tarkastus: Kohteen 7 läheisyydessä sijaitsee anomalia, jota ei pidetty viistokaikuluotausmateriaalin analysointivaiheessa erityisen mielenkiintoisena kohteena. Itse kohde 7 ei tarkastettaessa ollut mielenkiintoinen, mutta omituinen pitkänomainen anomalia sen lähellä päätettiin kuitenkin tarkastaa. Kyseessä olikin kohde, jossa puinen putkilinja päättyy hirsiarokkuun.

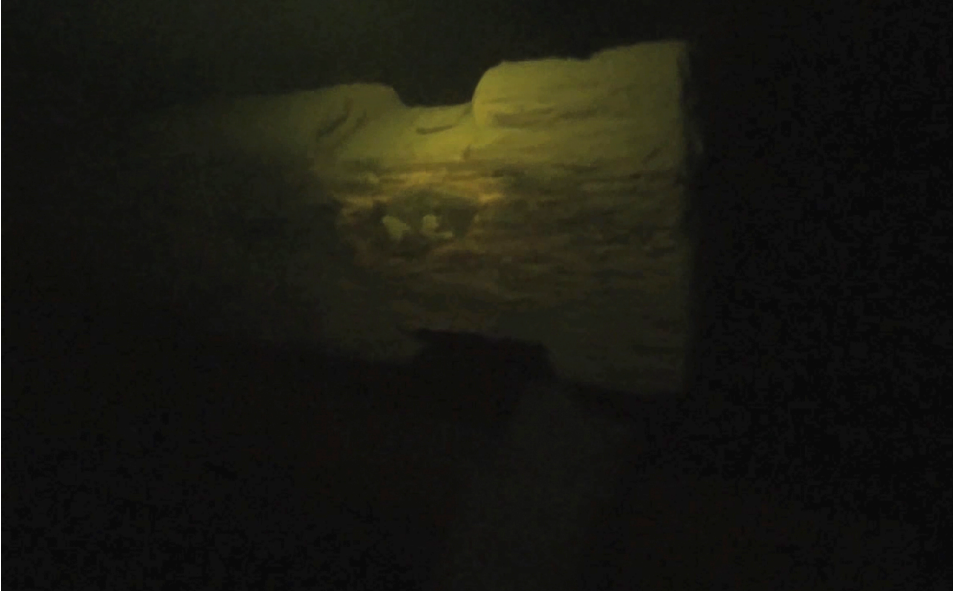
Hirsiarokku on kooltaan noin 2,5 x 3,5 metriä ja putken pituus noin 17,5 metriä. Rokku on yläosastaan osittain auennut salvoksistaan, mutta muuten se on hyväkuntoinen. Rokku on tyhjä ja avonainen. Näyttää siltä, että se on vedenottoputken päähän rakennettu. Putki on valmistettu laudoista ja se on kasattu yhteen rautavanteilla. Putki on noin 70 cm läpimitaltaan. Joitain lautoja sieltä täältä on irronnut, mutta muutoin putki vaikuttaa ehjältä. Todennäköisesti se on ollut tehtaan tms. vedenottoputki. Hirsien kunnon puolesta kohde voi olla jo 1800-luvulta.

Kuva 14. Kohde 7.

Kuva 15. Puinen viemäriputki.

Kuva 16. Hirsiarkun yläosan auennut salvos. Hirressä näkyy rautanaulan krusti.

Kohde 8.

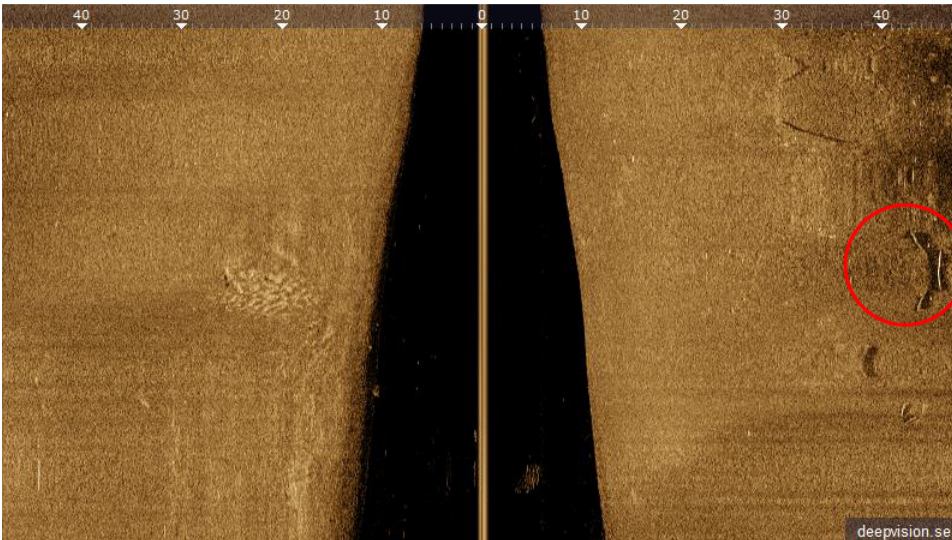
Kuvaus: Pitkänomaiset objektit

Koordinaatit: N 61°30.376, E 23°43.954

Mitat: 4,0 m x 2,0 m

Syvyys: 15-25 m

Tarkastus: Alueella havaittiin tukki kallion vieressä.

Kuva 17. Kohde 8.

Kohde 9.

Kuvaus: Monitahoiset varjot

Koordinaatit: N 61°30.305, E 23°43.699

Mitat: 6,5 m x 1,5 m ja 7 m x 0,5 m

Syvyys: 6 m

Tarkastus: Alueella on runsaasti uittotukkeja pohjassa. Pohjassa näkyy myös paljon puusilppua ja kaarnaa, joka on todennäköisesti peräisin tukkilautoista.

Kuva 18. Kohde 9.

Kuva 19. Tukki ja puusilppua pohjassa.

Kohde 10.

Kuvaus: Selkeä, pitkänomainen kohde kallion juuressa. Lisäksi ympärillä kiviä kuin muodostelmassa.

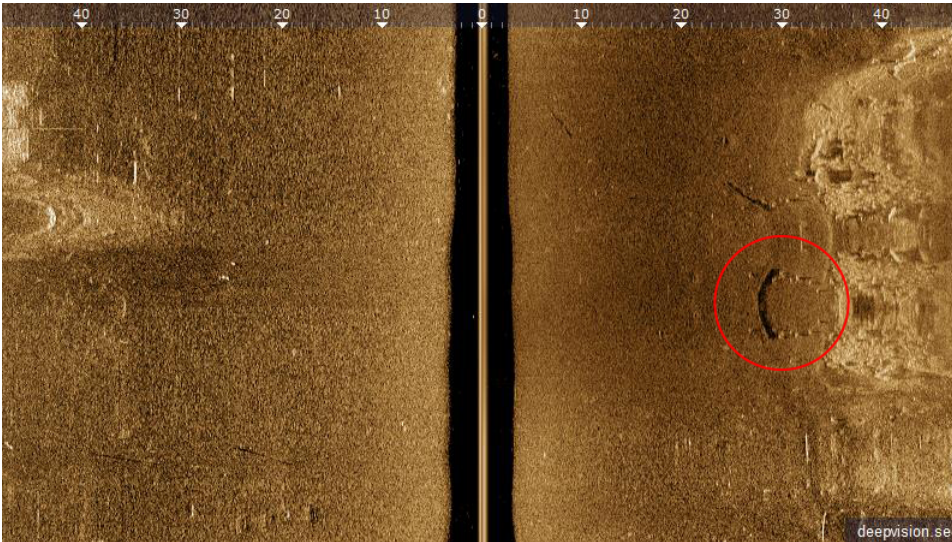
Koordinaatit: N 61°30.470, E 23°45.060

Mitat: 7,9 m x 1,0 m

Syvyys: 14-15 m, kallion päällä 5,8 m

Tarkastus: Alueella havaittiin ainoastaan kivikkoa ja kalliota.

Kuva 20. Kohde 10.

Kohde 11.

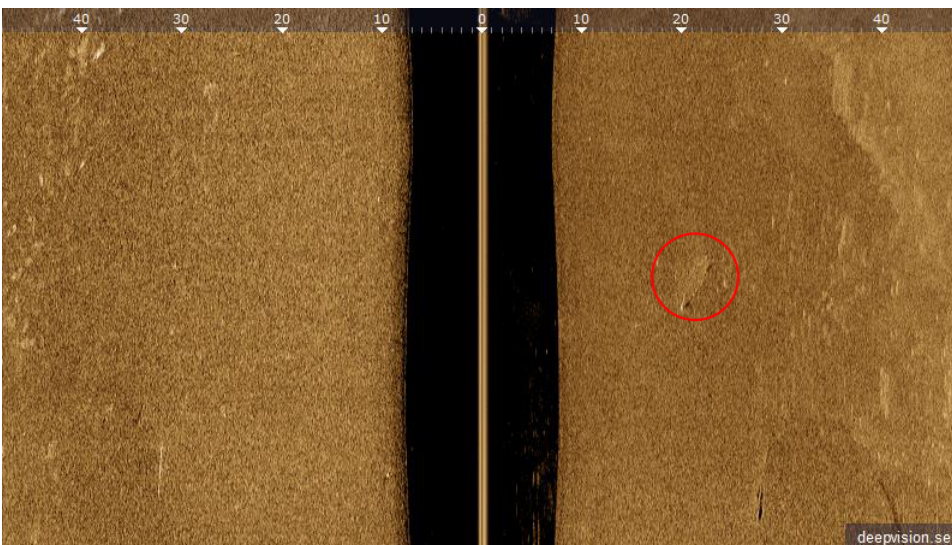
Kuvaus: Vene

Koordinaatit: N 61°30.397, E 23°44.448

Mitat: 6,0 m x 1,0 m

Syvyys: 18 m

Tarkastus: Alueella ei havaittu mitään veneeseen viittaavaa. Tarkastettu viistokaikuluotaamalla ja drop-videokameralla.

Kuva 21. Kohde 11.

Kohde G.

Kuvaus: Aluksen laitoja muistuttava kohde

Koordinaatit: N 61°30.541', E 23°45.417

Mitat: 16,0 m x 6,0 m

Syvyys: 25 m

Huomiot: Kohde on Museoviraston Arkeologisten kenttäpalveluiden vuonna 2011 tekemästä Ranta-Tampellan inventointiraportista. Kohdetta ei silloisen tutkimuksen yhteydessä ollut tarvetta tarkastaa. Kohteen viistokaikukuva löytyy Museoviraston raportissa.

Tarkastus: Kohde ei näy MeriTaito Oy:n viistokaikuluotausmateriaalissa. Tarkastuksen yhteydessä alueella todettiin ainoastaan tavallisia pohjanmuotoja ja muutamia kiviä.

Kohde H.

Kuvaus: Osittain pohjaan vajonnut kaarevanoloinen kohde

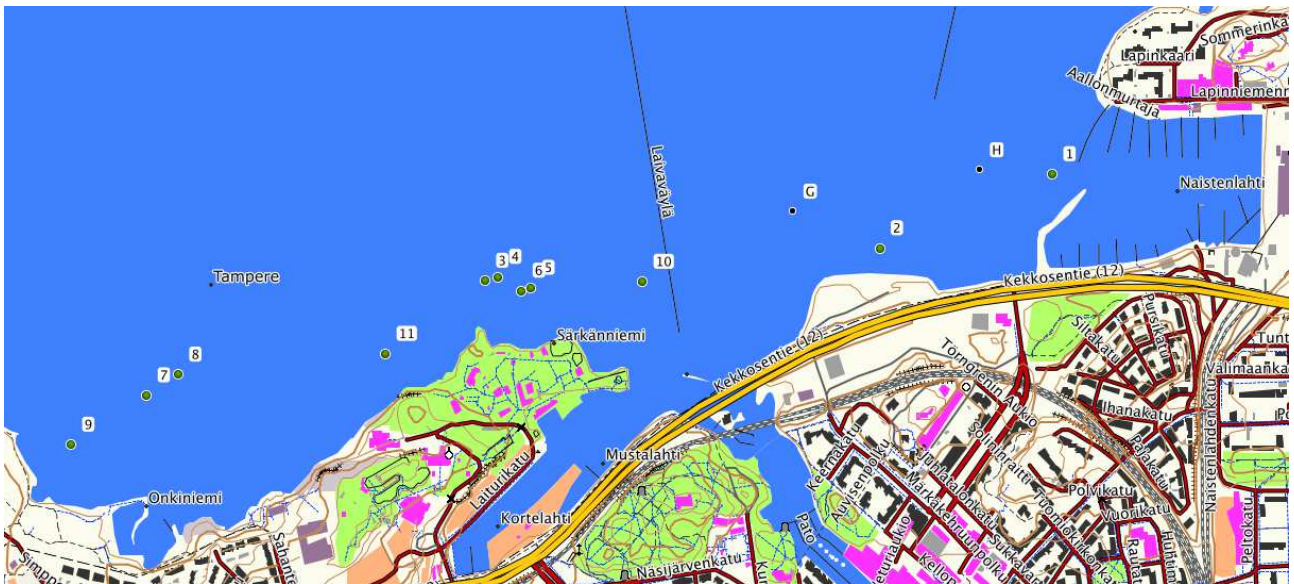
Koordinaatit: N 61°30.583, E 23°45.861

Mitat: ?

Syvyys: 18,5 m

Huomiot: Kohde on Museoviraston Arkeologisten kenttäpalveluiden vuonna 2011 tekemästä Ranta-Tampellan inventointiraportista. Kohdetta ei silloisen tutkimuksen yhteydessä ollut tarvetta tarkastaa. Kohteen kuva löytyy Museoviraston raportissa. Tämä kohde ei viistokaikukuvassa vaikuta erityisen mielenkiintoiselta.

Tarkastus: Kohde ei näy MeriTaito Oy:n viistokaikuluotausmateriaalissa. Tarkastuksen yhteydessä alueella todettiin ainoastaan tasaista pohjaa suurella alueella.

Kartta 2. Kartta kohteiden sijainnista. Karttapohja ©MTK Suomi v2.0.

9. Yhteenveto ja jatkotoimenpiteet

Tutkimuksen tavoitteena oli paikantaa ennestään tuntemattomia muinaisjäännöksiä, jotta niiden säilymistä Näsijärveen laskettavan kaasuputken vaikutusalueella voidaan suojella. Pintafilmi Oy tulkitse MeriTaito Oy:n tuottaman viistokaikuluotausmateriaalin arkeologisesta näkökulmasta ja tarkasti havaitut kohteet 5.-9.1.2014.

Viistokaikuluotausaineistosta löydettiin 11 kappaletta mielenkiintoisia kohteita. Näistä yksi on ennestään tuntematon noin 18 metrin puinen hylky ja kolme pienempää venettä. Lisäksi aineistossa on ennestään tunnettu, mahdollinen muinaisjäännös, ”Särkänniemi 1” (mj-tunnus 2133), jonka muinaisjäännösstatus täytyy varmentaa. Loput kohteista olivat määrittelemättömiä anomaliaita. Arkistoseelvitys tehtiin karttoja, kirjallisia lähteitä sekä Museoviraston rekisteritietoja apuna käyttäen.

Kaikki kohteet tarkastettiin ja ihmisen toiminnan jälkeensä jättämistä kohteista otettiin kuvia tai videota tulkinnan tueksi. Mielenkiintoisimmat kohteet ovat kohteet numero kolme, neljä, kuusi ja

seitsemän. Kohteet kolme ja neljä ovat puisia proomutyypisiä alusten hylkyjä, kohde kuusi on vanhannäköinen soutuvene ja kohde seitsemän puinen putki ja siihen liittyvä hirsiarokku.

Hylkyjen uppoamisajankohtaa on vaikeaa todentaa. On mahdollista, että ne ovat uponneet yli sata vuotta sitten, jolloin ne olisivat kiinteiksi muinaisjäänöksiksi luokiteltavia, mutta on myös mahdollista että ne ovat uponneet vasta reilusti 1900-luvun puolella. Tutkimusalueelle uponneista tai upotetuista hylkyistä ei löydetty arkistoviitteitä, joiden perusteella ne voitaisiin identifioida. Soutuvene on ollut uponneena todennäköisesti ainakin muutamia kymmeniä vuosia. Puisen putken ja hirsiarokun ikä on niin ikään arvoitus, mutta on hyvin mahdollista, että se on rakennettu jo 1800-luvun puolella.

Päätöksen kohteiden suojelemisesta ja mahdollisesta varoalueen laajuudesta putken laskua varten tekee Museoviraston Kulttuuriympäristön suojelu-osasto. Vaikuttaisi kuitenkin siltä, että edellä mainitut kohteet olisi mahdollista kiertää, jolloin ne säilyisivät tutkijoiden ja virkistyskeltajien käyttöön.

Lähteet

Painetut lähteet

Jutinkala 1979	Jutinkala Eino, <i>Tampereen historia III, Vuodesta 1905 vuoteen 1945</i> . Tampere 1979.
Jokinen 2010	Tauno Jokinen, <i>Elämää Näsijärvellä</i> . Tampere 2010.
Rasila 1984	Viljo Rasila, <i>Tampereen historia II, 1840-luvulta vuoteen 1905</i> . Tampere 1984.
Tampere-Seura (kust.) 1968	Tampere-Seura (kustantanut), <i>Laivoja ja laivamiehiä</i> . Tampere-Seuran julkaisu n:o 31. Tampere 1968.

Painamattomat lähteet

Asemakaavan muutoksen selostus, Kaava nro 8333, Tampereen kaupunki 2011.

Tampere, Ranta-Tampellan täyttöalueen arkeologinen vedenalaisinventointi, 25-26.8.2011. Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut, Eveliina Salo.

Elektroniset lähteet

Koskesta voimaa -sivusto:

<http://www15.uta.fi/koskivoimaa/liikkuminen/1918-40/vesitav.htm>. Sivustolla vierailtu 12.12.2013.

Meriarkeologisen seuran verkkosivut:

www.meriarkeologinenseura.fi/alustyypit.html. Sivustolla vierailtu 23.1.2014.

Museoviraston rekisteriportaali:

<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>. Sivustolla vierailtu 14.11.2013.